

Adaleti Gelin Ettik Gurbete

– Mustafa IŞIK · 09 Mayıs 2020

Kayseri’de, mahalli olarak yazıp çizerken hem mahalli hem de ‘internet bağlantısı yüzünden’ ulusal -belki de uluslararası olan- Kayseri Gündem’de haftada bir yazıyordum. 31 Mayıs 2012 Perşembe tarihli yazı “adaleti gelin ettik gurbete” başlığını taşıyordu.

Daha sonra yazmayı bıraktım. Gazete eski internet sitesinden yenisine geçince yazılara ulaşılmaz oldu. Bereket versin ki bu korkuyla bazılarını kopyalamıştım. O yazılardan bazılarını, o yıllarda yeni yazmaya başladığım Edebiyatevi’ne taşıdım. Bu yazı da onlardan biri olsun istiyorum.

Aradan geçen senede çok şey değişti. Hükümetle kanka olan Fetocular başta olmak üzere çok şey değişti. O zaman şöyle demişim: “Bir ara umutlanır gibi olduk. Ancak bel bağladığımız insanların “sisteme sızmak adına” sınav sorularını sızdırdıklarını gördük. Oysa sınav, adaletin bir ölçüsüydü. Sütte olmasa da mayada bir bozukluk vardı. Ne de olsa “misyoner mantığı” kullanıyorlardı” tesbitini yapmak ve de yazmak sıradan değildi.

‘Gurbetçi’ temalı yazının ‘Demirel zamanında 30 yıl boyunca ırzına geçilen adalet’ kelimesinin bütün boyutlarıyla ele alındığı bir köşe yazısı. Ben kendimi çoğu zaman ‘dinazor’ diye isimlendiriyorum. Yeni kuşaklara ‘takvim yaprağı’ saçma gelse de, bize yakın kuşakların ‘damak zevki’ne uygun geleceğini düşünüp tekrar piyasaya sürüyorum.

Takvimin yaprağında, yeni doğan çocuğun adı, erkekse “âdil” kızsa “âdile” yazıyordu. Benim bildiğim bir de “adalet” vardı. İyi de adalet kimin adıydı? Erkeğin mi, kızın mı? Şair: “Adaleti gelin ettik gurbete / Kim bilir... belki de gurbetten öte” derken kız olduğunu söylüyordu ama acaba öyle miydi? Sonra adalet de ne demektir?

Ben yapraklı takvime bakmayı severim. Aslında şu adalet konusu da oradan çıktı. Bu yazıyı yazdığım günde yani Haziran’ın 24’ünde, -Yıl 1961- “Almanya’ya gidecek ilk işçi kafilesi yola çıktı” yazıyordu. Gurbetçilerin sılaya döndüğü şu günlerde, şairin dediği aklıma geldi. Acaba bizim gurbete gelin ettiğimiz adalet ne haldeydi? Ben diyeyim 40 siz deyin 50 sene önce gelin gittiğine göre, torun-tosuna kavuşmuş olmalıydı. Adil Bey sılaya izine geldiği halde Adalet Hanım neden gelmemişti? Yoksa yine şairin dediği gibi. Belki de gurbetten öteye mi gelin gitmişti?!... Sordum. Âdil Bey, ağzını doldura doldura: “Adalet orda; Avrupa’da arkadaş! Gelmez, bırak başka şeyi, sırf hastaneleri için gelmez.” cevabını verdi.

- Siz niye geldiniz?”

- Sorma, geldim. Çocukluğum burada geçtiği için, sılayı özledim.

Sılaya dönmek? Gurbette olmak? Bu kavramlar nasıl bir şeydi? Sonra gençliğimin şarkılarından birinde şair, “Ben gurbette değilim; gurbet benim içimde” demekteydi. Gurbet nasıl bir şeydi? Sabah namazına cep telefonunun ısrarıyla kalktığım halde, gözümden uyku aktığı halde, sonrasında uykum kaçtı. Şu adalet kelimesi için sözlüğe bakacaktım. Bir de şimdi gurbet kelimesi çıktı. Ama adam, “Ben gurbette değilim; gurbet benim içimde” dediğine göre, benim de içimde olabilir miydi?

İçimdeki gurbet? Oraya döndüm. Orada da bir kahraman vardı, Ömer diye biriydi. Adalet Hanımla evliydi. Adalet denince Ömer, Ömer denince adalet akla gelirdi. O aileyi özledim. Ama hep aynı

gitmiyordu. Bir süre sonra muhtar geldi; Muhtar es-Sakafî... Sonra 2. Ömer... Dünyada her şey değişmekteydi; değişmeyen tek şey, değişmeydi. Ama 2. Ömer bir sünnet bıraktı. Siz, “Peygamberin sünnetinden başka sünnet olmaz” diyebilirsiniz? Ben hadis usûlünü bilirim. Ümmetin de sünneti olur ama Peygamber ümmetinin... 2. Ömer de minbere çıkıp hutbe okudu. Onun hutbesi bizim bildiğimiz hutbe gibi değildi; yayınlanan bir genelgeydi. “Din, öğüt vermek; iyiyi, doğruyu, güzeli söylemekti.” Söyledi. Ama son söylenen akılda kalacağı için sözü, sözlerin en güzeli ile bitirmek istedi. Arapça olarak: “Elaaa! İnne ahsene'l Kalam/ Kalamullahi'l Meliki'l Azizi'l Allâm” dedi yani: “Ey millet! Dikkat edin, sözlerin en güzeli, her şeyi bilen Yüce Allah'ın sözüdür.” Ve bir formül ekledi: Aziz Allah'ın Kitabından bir cümle. (Nahl, 90) Sonra o cümle hutbenin son cümlesi oluverdi. Her hatip onu tekrarlardı, her Cuma o söz tekrarlandı. Derken sünnet yani âdet, gelenek haline geldi.

Almanya'ya ilk giden gurbetçilerimize, “Atalarınız kılıçlarını sallaya sallaya Viyana'ya kadar gelebildiler. Siz kollarınızı sallaya sallaya Berlin'e girdiniz.” denmişti. Bu söz çok doğru idi. Ama gidenlerin konumu farklı idi. Adamlar “değneği atıp” gitmişti. Fiziklerine bakılmış; kasları test edilmişti. Kimya... hiç. İş bulmak için gitmişlerdi gavur memleketine. Kazanacakları para vardı kaybedecekleri hiçbir şey yoktu. Nitekim para kazandılar; kapısında iş bekledikleri ağaların, beylerin mallarını “nakit” parayla alacak kadar para kazandılar ve de satın aldılar. Gittiler, döndüler, gittiler geldiler. Bu “med-cezir” 40 yıl devam etti. Orayı gördüler, burayı gördüler. Zaten önceden kendilerine burada, “gözünün görmediğine inanma!” dersi verilmişti. Gözleriyle gördüler ve inandılar. “Gavurun dinine lanet ama adaletleri iyiydi.” Bazen eşitlikle adalet karıştırılıyor. Osmanlının yıkıldığı son yüzyılında bile adalet kelimesi adalet, müsavât kelimesi ise eşitliktir. Masal diliyle anlatacak olursak, atın önüne et, aslanın önüne ot koymak zulümdür. Atın ve aslanın önlerine aynı miktarda ot veya et koymak eşitliktir. Aslanın önüne et, atın önüne ot koymak adalettir.

Bir ara umutlanır gibi olduk. Ancak bel bağladığımız insanların “sisteme sızmak adına” sınav sorularını sızdırdıklarını gördük. Oysa sınav, adaletin bir ölçüsüydü. Sütte olmasa da mayada bir bozukluk vardı. Ne de olsa “misyoner mantığı” kullanıyorlardı.

Adalet, gurbete gelin gittiğine göre, “Müslüman-gavur” herkese lazım olan bir şey. Adalet herkese lazım olduğuna göre, gavura da Müslümana da âdil davranılması gerekiyor. İyi de bunu kim yapacak? Atalarımız, birbirlerine karşı âdil davranıyordu. Dedelerimiz, gayr-ı müslimlere âdil davranıyordu. Öyle ki Müslüman olmayan biri Müslümanın adaletini görüp, sarığı kalensöveye tercih etti. Tarih, öyle diyor. O zaman “Dinine lanet ama adaletleri iyi” diyen işçimize hak vereceksiniz.

Ne dersiniz, gurbetteki adalet dönecek mi ya da gurbetten öteye... gidecek mi?